

КЛУБ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ЖУРНАЛИСТИ

Семинар «Социална политика»

17 май 2011, София

Лъчезар Богданов

И.П.И
Институт за пазарна икономика

AMERICA FOR BULGARIA
FOUNDATION
Фондация Америка за България

ВМА
BULGARIAN MACROECONOMICS ASSOCIATION

Тема 2

Основни социални програми. Причини (аргументи) за създаването им. Описание на прилаганите инструменти – регулиране (ограничения), трансфери на доход, данъчно облагане, привилегии и преференции

Защо държавна намеса?

1. Пазарен провал:

- ако държавата не създаде пенсионна система, възрастните хора няма да имат доход
- работодателите са по-силни от работниците, не може да има равностойно пазарно договаряне на пазара на труда
- много хора няма да могат да си позволят здравеопазване (хронично болни, с вродени дефекти) или няма да искат да спестяват/се осигуряват/застраховат

Защо държавна намеса? - 2

2. Грижа за ближния:

- някой трябва да се грижи за сираците, самотните хора, тези с увреждания
- създаване на усещане за сигурност чрез очакване за солидарност и взаимопомощ при риск от катастрофично събитие

3. Максимизиране на общественото благо

- Инвестиране в бъдещето, сегашните бенефициенти ще допринасят в бъдеще (програми за квалификация, заетост)

4. Гарантиране на права

- Интеграция на дискриминирани и маргинализирани групи

Държавна пенсия за старост

Изглежда, че се приема “пазарен провал” – хората няма да пестят сами за старините се, ако не бъдат задължени
Приема се, че частния финансов сектор работи по-зле от монополна държавна институция

Държавното пенсионно осигуряване традиционно е с:

- разходо-покривен модел (трансгенерационен трансфер на доход)
- задължително участие (солидарност)
- слаба връзка между принос и получавана пенсия (преразпределение)

Държавно здравно осигуряване

Достъпът до здравеопазване се разглежда като позитивно човешко право (но правителството дефинира какво се включва в предоставяните услуги)

Предполага се пазарен провал в нежеланието на частния сектор да застрахова/осигури лица с минали заболявания, лица с по-висок риск и ниски доходи

Основава се на:

- Задължително участие
- Фиксирани равни вноски от дохода, определян от правителството
- обхват на покритите услуги

Трансфери

Всяка програма за трансфер на доход се аргументира с “нуждата” на бенефициента; нуждите се приемат за справедливи, когато:

- има доказана трудност и страдание от бенефициента (бедност, увреждане);
- се използват за насърчаване на определено поведение (например – раждаемост, работа в определена служба – МВР, армия)

Трансферите са парични (лесно видими – помощи, добавки) и непарични (трудно видими – безплатни карти за транспорт, субсидирани детски градини, освобождаване от данък, ранно пенсиониране)

Осигуряване и обезщетения

За разлика от трансферите, обезщетения получават само осигурените;

Става въпрос за национална монополна полужастрахователна схема, отново има допускане за пазарен провал;

Но някои събития не са риск – т.е. индивидът има контрол върху развитието на нещата (безработица, раждане)

Регулации

Минимална заплата, гарантиран отпуск, максимален работен ден, позитивна дискриминация (квоти), преференции по определен признак

Предполага се, че:

- Пазарът не работи, защото има неравна сила за преговори
- Началните шансове на определени групи са много по-слаби заради дискриминация в миналото

Митове и реалност: истинските въпроси

Как дефинираме “социалния проблем”, който
предполагаме адресираме:

- Абсолютна бедност или диференциация на доходите (неравенство)?
- Голямо неравенство в доходите или липса на социална мобилност?
- Липса на достъп до здравеопазване или бедност?
- Дискриминация или ниско образование?